SANDOR HELYET KERES

Szekeres Sándor lábára kötözte dróttal tákolt bocskorait, odaverte a szoba földjéhez, hogy jobban belehelyezkedjen a lába és odaszólt a feleségének:

— Add elő a presnyákomat.

Az asszonyka kicsúszott a kuckóból és beleturkált az ágyakba, amikből reggel fűtötték föl az utolsó dugat szalmát. A rongyok közül előkútászta a molylyugatta melledzőt és odadobta az ura elé.

— No ne.

Azzal visszaforrgatta a rogyokat, megtotojázgatta az ágyakat és újból fölgubbasztott a kuckóba. Az ember körülforgatta, nézegette a tépett bárány-darabot majd magáraöltötte.

— Nincs ezen egy árva gomb se, — tapogatott oldalán végig bütykös ujjaival az ember.

— Nincs, mert rávarrogattam a kabátodra. Ki győz téged gombbal? Mind leszaggatod...

— Tűzd akkó össze — nyújtogatta ki közüle nyakát Sándor. Az asszonyka újból lelépett s a képráma mellől kihúzta a nagy tűt, ami egy félméter hosszú dunsztspárgát csóválgatott maga után.

— Megverte az úristen — keseredik neki Sándor, míg az asszony rátűzgélte a presnyákot, — nem elég, hogy az ember szegény, hanem még kaptafának is köll neki lenni.

Az asszonyka szép arcán egy fájdalmas mosoly virágzott elő, ami abban a pillanatban el is hervadt. Apró kis fogai alatt pengett a kifeszített spárga, amint a csomó mellett rágicsálta.

— No, jó van akkó — fordult el tőle az ember magárahúzva foltos fölöltőjét s a kopott sapkáját is a fejére nyomta. — Akkó hát megyek...

— Oszt siess haza — szólt utána az asszonyka a kilépő embernek, aki a konyha sarkába támasztott gamós botot hóna alá vette és megindult a tanyavilág felé.

A mezők vastag takarójuk alatt benyujtózkodtak a faluszéli házak ablakai alá, ahonnan szemmel lehetett kísérni a törtető embert, míg csak el nem nyelte a havas pusztaság.

— Szegény jó ember — sóhajtotta az asszonyka félig hangosan, — még megfagy az úton ebben a hidegben...

A napocska is belepirult az erőlködésbe a vastag felhők fölött, amiket sehogy sem tudott keresztül törni. Itt-ott kilógtak ugyan sugarai, amik inkább szúrtak, mint melegítettek. Az asszonyka sírni tudott volna, amint látta az ura küszködését a hóban törtetni előre a bizonytalanságok felé, amiben ki tudja, hogy a célt eléri-e. Szemei

lassan teleszivárogtak könnyel, s végigfolytak az arcán és koppanva ráhulltak az ablak deszkára, amin könyökölve kifelé nézett. Valami kettős érzés viaskodott benne: — Minek is engedte el ilyen időben? De mit csinálnak, ha Sándor nem tud helyet kapni?... Semmijük az égvilágon nincsen azon a félkenyéren kívül, amit tegnap az anyósuk adott. Azoktól sem kérhet mindig, mert nem szívesen adnak. Rája még most is félszemmel néznek, hogy ő lett Sándor felesége, a »senki árvája«, aki megitatta fiúkkal a kanca-levet. Pedig nem úgy volt. Sándor a viselkedéséért szerette meg, mert nem volt flancoló, mint a többi lány. Nem is adtak az öregek semmit, pedig fődjük is van, meg minden. Ki is akarták tagadni Sándort, az egyetlen fiukat, de ők jobban szerették egymást, mint amennyit az öregek vagyona ér. Csak ne volnának ilyen szegények. Se tűzrevaló, se píz, se krumpli, de még eladni való valami se. Egy dunnát meg három vánkost így is eladtak. Pedig mennyit gürcölt ő azért lánykorában. Az ami megvan még, az az egy dunna meg vánkos, hát istenem, azt nem adhatja el, pár hónap és lefekszik, mivel takarná be az ártatlankát? Érdemes volt férhez menni? — viaskodott önmagával. De várhatott-e volna ettől jobb embert, mint Sándor? Aki nem iszákos, nem goromba, dolgozni meg úgy dolgozik mint a gép. Oszt még sincs — szólalt meg benne egy hang. — Vagy én nem tudom beosztani? — vizsgálgatta önmagát. — Nem cicomacázok, nem torkoskodok, oszt mégsincs. Mennyit dolgoztak a nyáron is, arattak, kukoricát törtek, répát szedtek, Sándor még a gyárba is elment, oszt mégsincs. Igaz, ezt a bútort is most fizették ki, ami majd elvitte minden keresetüket, alig maradt annyi, hogy idáig is kitartottak. De hát ha ők így kerültek össze! Mások is vannak így. Majd csak lesz velük valami.

Mindaddig nézett kifelé, míg csak össze nem folyt előtte minden. Visszament a kuckóba, nekidűtötte hátát a langyos kemencének s álmodozni kezdett. Lelki szemei előtt ismeretlen vidékek nyíltak, amikből tájak, emberek rajzolódtak elébe, sokszor olyan élesen súrolva a valóság határát, hogy föl-fölrezzent, mintha valakibe beleütődzött volna. Nem is hallotta az erős kopogtatást az ajtón, amit háromszor is megismételt valaki. Arra rezzent föl, amikor belépve hangos köszönéssel állt meg a szoba közepén a postás.

— Jónapot. Szekeres Sándor, Gyepsor 17. — Táskájából egy levelet vett elő, odaadta s kesztyűs kezével szalutálva rántott egyet a táskáján és elköszönt az asszonykától, aki a konyhaajtóig kísérte. Az asszonyka egy darabig bámult a levélre, forgatta, mintha nem nekik szólna, többször elolvasta a címet meg a föladót.

— Úristen, ki írhatta. Ki ez a Simon Ágnes, aki Zágrábból ír? — Ollót keresett, amivel szépen felvágta a levelet. Fehér nagyvonalas irkalapok csúsztak ki belőle, amiken rokkant, egymásba kapaszkodó tintaceruzával nyálazott betűk tántorogtak.

»Kedves Maris húgom!

E levelem a legjobb egészségben találjon benneteket. Nem tudom, hogy megfértem-e emlékezetedben, gondoltatok-e rám, boldogult édesapátok Ágnes nénjére, aki már húsz éve nem volt a szülőfalu-

jában. Te még kétéves se voltál, mikor én eljöttem onnan. Apád és a Károly együtt vonultak be a háborúba, ahonnét egyikük sem jött haza. Azóta én itt vagyok Zágrábban. Itt szakácsnéskodtam, dolgoztam, míg annyira kuporgattam, fogamhoz verve a dinárokat, hogy egy szép kis házat vettem magamnak, amibe azután diákokat fogadtam eltartásra. Most is itt lakik nalam négy diák, az egyik odavalósi, valami Subás Vince, ott laknak a Gyepsor végén a temetőnél. Az öregapját ismertem, az is Vince volt, mint ő. Ő tőle kérdeztem ki töviről-hegyire, hogy ismeri-e a Bíró András feleségét, a Pelle Márit, akinek egy lánya is van. Ő mondta azt is, hogy édesanyád már három éve mióta meghalt. Te pedig az orvosékhoz kerültél szolgálónak, meghogy most férhöz mentél Szekeres Sándorhoz, a Máté fiához, aki a falu fösvénye volt, oszt kitagatta a fiát miattad. Ha úgy van, ahogy a Vince mondja, vagy akár ha nincs is úgy, szeretném, ha együnnétek az uraddal, hogy rátok íratnám amim van, hogy ne kerüljön idegen kézre. Én már öreg vagyok, hatvannyolc éves, lábaim is nagyon fájnak. Mindig szédülök oszt senki sincs körülöttem a diákokon kívül. Te vóná az egyetlen hozzámtartozó, akit megillet ez a kis szegénység. Van egy kis megtakarított pénzem, meg ez a ház is megér vagy nyolcvan ezret. Nem bánnám, ha haza is vinnétek, hogy engem is ott fődelnétek el a többiek között. Nagyon várlak benneteket, sok mondanivalóm vóna. Írjatok minél előbb meg minél többet, küldd el az esküvői fényképeteket is.

Sokszor csókol nagynénéd

Bíró Ágnes Simon Károlyné.«

A huszonkétéves asszonyka azt hitte, hogy megbolondult a ház, ami forogni kezdett vele. Szívét mintha valami remegő kéz szorította volna, ami nem akarta elereszteni. Most kezdett benne derengeni, hogy az anyja beszélt hébe-hóba Ágnes néniről, aki az ura odaveszte után apácának ment el, akiről ezidáig nem tudtak semmit. Nem tudta sírjon-e, sikoltson-e, vagy mit csináljon örömében. Odaszaladt az ablakhoz, hogy hátha még meglátja az urát, akinek utána kiált, hogy gyüjjön vissza, ne menjen sehova. De bizony azt már nem látta sehol. — Ház, pénz és ez őt illeti — muzsikált benne a gondolat. Nyolcvanezret megér. Úristen, több néz rá, mint Sándorra. Szinte beleszédült az örömbe.

Magára kapkodta szellős kis ruháit, bezárkózott és a levéllel együtt elröpült a anyósáékhoz. Úgy érezte útközben, mintha hó tetején szállna. A kaput is nyitva felejtette maga után, amint sebtiben beperdült a szobába. Az öreg Szekeres éppen dohányt vágott a mángorlón, amint a menye beért. Az anyós pedig gyalogorsón kócot font a kemence előtti kiságyon. Nem éppen látszott a két öreg örülni a menyüknek, aki az utóbbi időben inkább vinni, mint látogatni jött.

— Apja, tud ke olvasni? — perdült a két öreg közé köszönés nélkül a menyecske s fekete szeme úgy csillogott, mint a parázs, szinte lángot vetett örömében.

— Tudok. Csak nem jó látok. Mé? — állt meg a dohányvágással az öreg, fürkészőn a menyére nézve.

— Olvassa ke, — húzta ki kendője alól a levelet a menyecske és odaadta apósának.

Az öreg nézegeti, mustrálja a borítékot, majd kiveszi a levelet, az oldalablakhoz viszi s betűzni kezdi. Nagy, vastag ujjai között remeg a papír, amint távolra tartva összehúzott szemekkel gyalogol a sorokon. Mikor az öreg saját nevéhez érve olvassa, hogy ő a falu fösvénye, szó nélkül a menye elé dobta a levelet s hozzáfogott a dohányvágáshoz. Öreganyó is, ki a szájából kicsüngő szösszel hallgatta, lehajtotta fejét és tovább pergette az orsót. A menyecskét mintha jeges vízzel öntötték volna nyakon, úgy esett ki az örömből, fülig pirulva. Ő nem is gondolt erre. Mintha az apósát érintő sértés nem is lett volna a levélben, ő csak az örökséget látta.

— Olvassa ke tovább apja — kockáztatta meg félőn a szót a menyecske, aki szálanként szedte össze a földről a leveleket.

— Vidd innen, míg a tűzbe nem vágom annak a szajhának a levelit — szúrt át szemével a menyén az öreg.

— Mutasd csak! — tette le az orsót az öreganyó, aki vihart rejtegetett keblében, aminek villámlása a levél vége lesz majd. Lassan tagolva olvasta, külön megnyomkodva és lelassulva:... rátok íratom... te vagy a hozzámtartozó... téged illet... van megtakarított pízem... a ház is megér nyolcvanezret... várlak benneteket, stb. Mire a levelet elolvasta, a vihart is kifújta magából s a villámokat it levezette szeméből a levél.

— Mé nem űsz le? — vette észre a menyét, aki mind ezidáig állt.

— Van annak szélmalma, meg vízimalma oszt magánál hordja, — duzzogott bajúszát fenegetve az öreg, akin látszott, hogy megszelídült egészen.

— Mit szól neki Sándor? — kérdezi öreganyó.

— Még nem tudja, nincs itthon. Kiment még reggel a Dragonysorra, hogy elálljon béresnek.

— Ebbe a hidegbe? Megfagy abba a vékony rongyba — aggódott öreganyó.

Egy darabig hallgattak, nem tudtak beszédhez fogni.

— Engöm akar csúffá tenni? — nyomja meg erősebben a kést a dohányvágón az öreg. — Mé nem kértök, ha köll valami?

— Ketek is öregek — hajtja le fejét szemérmesen a menyecske.

— Azé még mindig akad annyi, hogy nem halunk éhen, meg tik se.

Újból csend ereszkedett közéjük, csak az öreg szeletelése neszezett az asztalon.

— Osztán most mit akartok? — fordult az öreg a menye felé.

— Majd tuggyák űk — szólt bele az öregasszony.

— El akartok oda menni? — kezd bele újból az öreg. — Tán városiak akartok lenni? Jobb ha eladjátok ott ami van, oszt itt vesztek rajta fődet.

— Majd tuggya a Sándor, hogy mit csinál, — vág elé a tanácsnak az öreganyó.

— Jaj, csak itthon vóna má! — melegedett föl a menyecske, ujjai között forgatva a levelet.

— Mit főzöl mire hazagyün?

— Nem tudom — néz rá sokatmondó bágyadtsággal az öregasszonyra a menye.

— No majd adok én egy kis lisztet meg miegymást. Nekünk se sok van, de meglezzük veletek. Kend meg tolhatna nekik egy dragacs szárízíket, hogy hadd fűtsön be a Maris, mire az a gyerök hazagyün.

Öreganyó megrakott egy kosarat különböző élelmekkel. Szalonnát, zsírt, lisztet, tököt, cukrot pakolt a menyének és úgy engedte rakottan haza. Az öreg is utána szólt:

— Hogyha megvágom a dohányt, majd tolom a szárízíket.

Délután három óra volt. Vastag hófelhők nyujtózkodtak észak felől, mintha rá akartak volna hasalni a tájra, hogy roppant nagy súlyaikkal maguk alá szorítsák az egész vidéket. A fák, a háztetők szinte nyögtek a súlyos hólepel alatt. A fiatal Szekeresné dúdolgatva sürgölődött ki-be a konyhába és a szobába, tökös gibenicával bíbelődött, hogy azzal lepi meg az urát, mire hazaér. Krumplilevest főz mellé — gondolta —, jól befűt, hogy hadd melegedje ki magát az ember, aki agyonra lesz fázva. A levelet mind addig nem mutatja meg neki, míg csak meg nem vacsoráznak s majd ha utána fölülnek a padkára a kemence mellé, ahol galamb-módra elturbékolgatnak jövőjük felől. Ha el is állt volna már mindegy, helyre úgysem mennek. Előre örült az ura szájtátott örömének, akiben már látta belefagyni a szót. Fönnhangon dalolgatott fűtés közben, kint pedig a hóvihar egyre közelgett borzolt fekete szárnyain.

Ez alatt az idő alatt Sándor sorba járta a tanyákat, már amelyiket a hófúvástól meg tudott közelíteni, hogy hol tudna elszegődni, mindegy, hogy minek, csak megfogadják. Sok helyen kinevették az ágrólszakadt embert, akit rongyaiban inkább csavargónak, mint becsületes munkásembernek néztek. Volt hely, ahol a bérestől küldtek elébe egy darab kenyeret azzal — hogy a tanyára koldúsnak nem szabad bemenni, mert frászt kapnak a gazda gyermekei tőle. A Tóth-tanyán azzal fogadták, hogy a tyúkok még az ősszel mind elhullottak, hiába együtt körülszaglászni, innen ugyan el nem visz semmit. Alig tudott szegény fiatalember egy-két urasági istállóban megmelegedni, ahol nem nagy szemet szúrt a többi rongyos béres között. Lábára ráfagyott a bocskor s gémberedett ujjaival alig tudott ajtót nyitni.

— Hát téged miféle arkangyalok űztek? — kérdi tőle az Ungár-tanyán az öregbéres.

— Helet keresek — csattogta ki fogai közül.

— Hová való vagy hé? Ahová a nyúl? — állták körül vasvelláikra támaszkodva a béresek.

— Mióta gyüsz?

— Reggel indultam — remegi a szavakat s mindig jobban citerál a meleg istállóban.

— Ménem maradtál a valagadon, ilyen időben lófrálni hel után. Ki az isten mozdul ki ijenkor a helyiből? Örül az ember, ha födél alatt van — mondja a másik.

— Ha még tanáná is valahun, de ki az a bolond, aki ijen időbe befogja a jószágát kínozni, hogy valakit kihurcoljon, akkor amikor a jó kutyát is kár kiverni.

— Nem gyüttem volna én emberek, de nincs egy szál szalmám se, má az ágyból is kifűtötttem, de nemhogy csak szalmám nincs, de semmim az égvilágon.

— Tán azt hiszed, hogy nekünk van? — mondják az emberek.

— Kinek van máma, aki dógozik?

— Má egy hete főttet se ettem, — szúr előre villájával egy nagy sovány nyírottbajszú ember — azt hiszed, hogy itt jobb? Az istennyila, aki belecsapna egyszer ebbe a világba.

— Másunk sincs, mint a tűzrevaló — szólnak bele többen.

— Mi van itt, kupaktanács? — perdül be az istállóba egy szeplősarcú bőrkabátos, kamásnis alak. Az emberek, mintha bomba csapott volna közéjük, úgy szaladtak szét az istállóba. Csak a nyírottbajszú maradt nyugodt, lomhán arrábblépve lepördítette villájával a trágyát az ökör fara alól.

— Van itt egy ember, helet keres, — intett fejével Sándor felé.

Az ispán végignézett Sándoron tetőtől talpig.

— Hogy hívják?

— Szekeres Sándor.

— Vegye ki a kezét a zsebből, ha velem beszél! — mordult rá emberünkre, aki az ágasnak dőlve vállán keresztül beszélt az ispánhoz. — Ajánlom, hogy naplemente előtt szekerezzen el a majorból, mielőtt kocsira raknám. Tilos az éjszakai itt-tartózkodás. Ilyen csavargóért a bivalyokat se fognám be. — Azzal otthagyta az istállót.

— No, mit szólsz hozzájuk öcsém? — lépett ismét hozzá a nyírottbajszú, akinek szemeiben különös fények lobogtak. — Emberek ezek? Vadállatok, az anyjuk hét... No, de majd elszekereznének még ők is! De jaj annak, akinek kiesik a kerékszöge és itt marad! Etté má máma?

— Még nem, — válaszolta Sándor, akinek fene tudja miért, de kezdett tetszeni az ember.

— No, várjál, majd hozok. — Kiment és kis idő múlva egy darab kenyérrel, pár sültkrumplival meg szalonnával tért vissza. — Nem tudtam több szalonnát hozni, mert ezt is úgy kaptam, — mentegette magát az ember. — Egyé.

Sándor odaült az ökrök közé a jászolra, hogyha esetleg újból visszajönne az ispán, ne lássa, hogy még mindig ott van. Nekifogott enni. Az ember oda-odament hozzá, egy-egy huját szidva a világon, s fejtegette a jövőt, amiben minden másképp lesz, mint most van.

— Csak föl a fejjel, öcsém! — mondotta. — Kasza alá érnek ők nemsokára. Suhinthatsz közöttük, ameddig a karod kinyúlik. Látom én má. Ezeknek a törvényükön is azért van a kampó, hogy a szegény ember rongya megakadjon benne. Ők meg ki-be bujkálnak benne, mint az egerek a szárkúpban.

Kint nagy szemekben hullott a hó. Hideg szél fújt, ami úgy sodorta, hogy alig lehetett az épületeket látni. Sándor mikor megette a kapottakat, rágyújtott és kiállt az istálló közepére. Ekkorra az öreg béres is visszajött valahonnét, aki újból tudtára hozta Sándornak — hogy jobb lesz, ha maga lábán megy el, mielőtt ez a bolondos ispán a csendőrökért küldene. Sándor melegen elköszönt a nyírott bajszúról, aki az istálló mögéig kikísérte. Nekivágott a kegyetlen időnek hazafelé, nyakig merülve a fúvásokba. A szél teleszórta szemét-száját, de mitsem törődve vele az idő alá görnyedt, vitte valami édes érzés, az otthon maradt kis asszonyka, aki biztos az ablakon keresztül lesi, jön-e már.

A kis rozoga falióra csigorogva ütötte el az estéli ötöt. Az asszonyka kiszedte a kemencéből a gibenicát, szép négysarkosra elvagdosta őket, s egy tányért tetézett meg velük. A leves a tűzhelyen bebőrösödött színnel áraszotta magából a beledobott pársze m ínycsiklandó köménymag szagát.

— No, most má gyühetne — gondolta az asszonyka, míg megterített az asztalon s a tányér gibenicát a kemence tetejére tette. Kikinézett az ablakon, félrehúzva róla a fejkendőből rögtönzött függönyt, de nem látott még ötlépésre sem a sötéttől, meg a sűrűn eső hótol. Adaült a padkára, lejjebb húzta a lámpát és várt. — Hat óra. Hun lehet? — kezdett türelmetlenkedni. Elővette a levelet, fölsrófolta a lámpát és újból elolvasta. Egy kicsit megnyugodott. — Hogy örül majd neki Sándor. Fél hét. A leves már kezd kihülni. Hát ez már mégis csak sok... Vagy először az anyjáékhoz mehetett. De nem zokott ő elmaradni. Minél többet tűnődött az uráról annál több erényére bukkant, akinek első az otthona. — Fél nyolc. Mégse. — Megint kinézett. Az idő tartja magát. Még talán erősödött is. Újból fölült a padkára. Nem esik jól neki az ura nélkül egy falat sem. — Hun van ilyen soká? — tűnődik. Tán csak nem maradt künn valahol éjszakára. Azt ő nem teszi. Vagy... Az nem, isten ments... — húzódik össze a szemöldöke. Az csak mese, hogy ilyenkor farkasok járnak erre. Fél kilenc. Mintha valami zuhant volna... — No — önti el az öröm és a kapu felé les —, biztos ő veri le lábáról a havat. — A kapu nagyot zuhant. — Itt van! — kelt föl. Meggyütt. — Kiöntötte a levest az asztalon levő tálba s a száját készítette a szokásos csókra. — De soká nyissa a konyhaajtót! Tán a klozetra ment? — Várt még egy kicsit, majd mérgesen kiment, kinyitotta a konyha ajtót és kiszólt hátra az udvar felé:

— Sándóór! Te vagy?

Semmi válasz. A kapu felé néz, hát akkor látja, hogy kint sötétlik az utcán a hó tetején, azt dobta ki a szél, az zuhant. Nagyon szomorú lett. Bement vissza, leült a padkára és sírt.

Elmúlott kilenc óra. A levest a tállal föltette a kemence tetejére, hogy ne hüljön ki egészen. Zavaros, rémisztő gondolatok kergetőztek benne. Rosszullét fogta el. Könnyei egymás után peregtek. — Minek is engedte el? — vádolta önmagát. Kint mintha mindig erősödne a vihar, ami rászabadulva a tájra bosszút lihegett, amitől bömbölve zokogott a kémény, mintha a kisértetek kórusa volna. A tűzhelysípba is bele-belefújt, aminek cincogására meg-meglejtett a lámpa lángja. Beleborzongott egész teste, szinte lúdbőrös lett, ahogy hallgatta.

— Mingyá tíz lesz, ő még most se. Haragudott, hogy ennyit gondol vele az ura. Harag, féltékenység, szeretet, aggodalom egyformán ütköztek meg benne. Agya lassan kifáradt, idegei a kisértetes zenére megnyugodtak és álmosakat pislogott. Egy gondolat lüktetett békítőn benne. Valahol biztos ott fogták. Feje alá tett egy rossz kabátot és csöndesen elaludt a meleg kemence mellett. A lámpát égve hagyta az asztalon, ami mellett két tányér csöndesült valakire várva. A tökös gibenica is várt megmerevedésig a kemence tetején. Az ablakokon vastagszárú jégvirágok nyíltak s az óra sántítva lépte át az éjfélt. A szél is lassan megcsöndesedett, s az idő is átváltozott három óra tájba. Ólmos eső öntötte le a havat, jégkülsőt húzva a sok fehér hópöhöly fölé...

Mikor az asszonyka fölébredt már a nap is följött. A kemence még mindig langyos volt az esteli befűtéstől. Minden úgy volt, ahogy az este hagyta, csak a lámpából szállt ki a lélek. Nagyon bosszús volt az urára, akit hiába várt. A leves is megsavanyodott a kemence tetején. Az órafuntusok majd a földre értek. Meg is állt, elfelejtette az este fölhúzni. Megindította az órát, gondolom-szerint előrébb hajtva és kinézett az ablakon. Valaki elcsapódott az ablakuk alatt. A kiskapu nyikordul, kilesett, hát az anyósa.

— Nem gyütt a Sándor? — volt az első szava.

— Nem, — pityeregte el magát a menyecske, aki fejkendője csücskét dugta fogai alá s visszafordult az ablak előtti székről, amelyikről térdelve kifelé nézett.

— Mi lehet azzal a gyerekkel? Egész éccaka nem tudtam miatta aludni. Mán kűdeni akartam apádat hozzátok. Ojan rossz érzéseim vannak. Mindig ríhatnékom van. Nagyon haragszik apátok, hogy Sándor csúffá akarja tenni. Mit szól a falu, ha megtuggya, hogy Szekeres Máté fia béres?

— Hamarabb kellett vóna meggondóni — szötyögte el magát a menyecske. — Üjjik le ke anya, — húzott egy széket az anyósa mellé.

— Nem ülök én, küldöm utána apátokat szánkón. Hadd jártassa meg a lovat is, má úgy se fér a bűribe, majd kirúgja az istálló oldalát.

— Gyűjjön erre, majd én is kimegyek vele, — mondotta a menyecske az induló anyósa után, akit kikísért a kiskapuig.

Lassan múlt az idő, mintha minden perc egy esztendő volna. Kint a hó tetején szánkók rohangásztak, a vadász-társaság a mezőkön volt, hogy összeszedjék a leázott foglyokat. A lovak lába fásliba

volt csavarva, hogy ne marja ki inukat a leszakadás. Lógónyelvű kopókutyák lihegtek le-föl az összevert havon. Nem mesze a falutól egy völgyben két kutya megáll egy helyen, visszanéznek a szánkók felé, nagyokat vonítanak, körbe forognak, fejüket letartva, mintha kosfejet akarnának ütni, és ugyancsak rúgják a havat mind a négy lábukkal. Egy darabig a szánkó felé is elszaladnak, majd visszamennek, nem akarják otthagyni a helyet. Az egyik szánkó odacsavarodik és leszállnak róla a vadászok, akik sejtették, hogy a kutyák találtak valamit. Hát ahogy odaérnek, egy rovástalan mezei kútra bukkannak, ami majdnem tele volt hóval, csak egyik oldalán volt egy kis rés, a kiszáradt fenékig. A pandal alól egy lábszár nyúlott elő, rajta egy drótozott bocskorral. A vadászok rögtön odaintették a másik szánkót, összekötözték a kötőfékeket és egyik társuk belereszkedett a kútba.

— Hé, atyafi! — mozgatta meg a kinyult lábszárat. — Ide vackolt kend? Emberek — szólt föl a fönnlévőkhöz —, itt alighanem igazi foglyot találtunk. Ezt már bajosan üldözi valaki. Ez megtalálta a helyét.

— Él? — szólnak le hozzá.

— Aligha.

— Kicsoda? Nem ismered?

— Húzzátok föl egy-kettő, majd meglátjátok! — s a derekára kötötte a kötelet.

— Ez a Szekeres Máté fia, emberek — ismerték föl Sándort mikor kihúzták.

— Hogy kerülhetett ide? Útet tagadta ki az apja? — kérdezik egymástól.

— Halljátok, ez úgy néz ki, hogy beszámolt.

— Rögtön bele köll csavargatni a subákba, hátha még él, még mintha hajolna a teste.

— Halló! Hát húzzatok ki engem is, vagy én itt maradok helyette? — szólt ki a kútból a társ, aki a Sándor botját is megtalálta egy kicsit följebb akadva.

Fölhúzva társukat szánkóra ültek és vágtatva megindultak Sándorék felé. A kis asszonyka el nem tudta képzelni, mi lelte azt a szánkót, ami őrült iramban feléjük vette az irányt. A lovak majd beröpültek hozzájuk az ablakon. Amikor meglátta az ura subából kimeredő lábát, amint a szánkóról levéve befelé cipelték a vadászok, azonnyomban lefordult az ablak mellőli székről. Mikorra Sándorral a szobába étek egy másik élettelen test is ott feküdt az asztal lábához gurulva, akinek domború kis hasában nyugtalan mozgolódások ismétlődtek...

Mire az orvos kijött, akiért azonnal szánkót szalasztottak, akkorra Sándorba mozgást dörgöltek a vadászok, akik pálinkás rongygyai élesztgették benne a meg-megbukó életlángot. Az egész szobát megtöltötte a törkölypálinka szaga, ami a vadászok táskájából ke-

rült elő. Az öreg Szekeres is ekkorra odaért, aki hol a fiához, hol a menyéhez tántorgott oda, bütykös ujjait ropogtatva folyton azt hajtogatta.

— Csak még egyszé... Csak még egyszé... — De ettől több szó nem akart kiférni elszorult torkán.

Az öreg községi orvosnak komoly munkájába került, míg a hathónapos másállapotos asszonykát magához térítette. Sándort már ekkorra odatámasztották a kemencéhez, s az egyik vadász dédelgette. A kemencében is ropogott a megmaradt szárízík, amit valaki begyújtott. Mikor az asszony magához térve fölnyitotta a szemét és szétcsodálkozva meglátta Sándort, a végelőtti erő hatalmával ugrott le az ágyról s egy tébolyult sikollyal vetette magát az urára, akit majd lerántott a kemencepadkáról. Úgy belefogódzott, mintha a halál torkából húzná vissza. Ujjai belevágódtak Sándor életre derengő testébe, akinek feje hol erre, hol arra ingadozott, mintha súlyától nem bírná nyakán tartani.

Két óra hosszáig ott időzött náluk az orvos, aki visszatámogatta őket az élet gyalogútjára. Úgy ültek ott, mint a megváltottak egymás mellett, szorosan kapaszkodva egymásba s az öreg Szekeresné kötényébe bömbölt előttük.

— Csak mégegyszé gyertek haza — nyögte ki az öreg Szekeres —, odaadom a nagyszobát, hogy legyetek otthon...

Csépe Imre

Sáfrány Imre *Csendélet (olaj)*